

Bæredygtig energi i Norden

Af Leif Kajberg

Energiforskeren Klaus Illum har for nordisk Greenpeace gennemført en økonomisk og teknologisk funderet analyse af Nordens muligheder for at forberede overgangen til et bæredygtigt nordisk energisystem. I rapporten dokumenteres det, at det er realistisk at reducere forbruget af fossile brændsler og udledning af CO₂, hvis

man beslutter sig for at gennemføre målbevidst koordinerede investeringsprogrammer inden for de forskellige dele af det nordiske energisystem, som omfatter, Danmark, Finland, Norge og Sverige. En rapport om analysen og dens resultater med titlen „En bæredygtig og fremtidssikret energi-strategi for de nordiske lande 2006-2030“ er tilgængelig på Greenpeace's websted. Se nedenfor. I analysen gennemførtes eller gennemspillede to scenarier, et scenario, hvor forudsætningerne er uændrede, dvs. med en sammensætning af energiforbruget, der ligner den, vi kender i dag – med andre ord „business-as usual“ eller laden stå til, kunne man tilføje (scenario A) og et scenario B forankret i bæredygtigt energiforbrug. I det bæredygtige scenario B forudsættes omfattende investeringsprogrammer iværksat med sigte på at leve op til de nordiske landes forpligtelser til at reducere udledningerne af CO₂ og udfase fremstillingen af kernekraft parallelt hermed. De to scenarier, A og B, sammenlignes i undersøgelsen. Der foretages økonomiske omkostningsvurderinger baseret på forskellige antagelser om udviklingen i de fremtidige priser på fossile brændstoffer. Resultaterne af disse antagelser giver markante fingerpeg om, at fornyelsen og konsolideringen af de energiresourcer, der er nødvendige for at opretholde og videreføre de nordiske velfærdssamfund ikke pålægges de nordiske samfund økonomiske omkostninger, som hæmmer eller virker begrænsende på andre økonomiske

aktiviteter. Forholdet er snarere det modsatte. Der er tværtimod grund til at frygte, at landenes økonomiske aktiviteter vil blive sat alvorligt tilbage, hvis de nordiske økonomier forbliver stærkt afhængige af olie- og gasforsyninger indtil det punkt nås, hvor den globale produktion af disse brændsler/energiformer ikke længere er i stand til at møtte det globale behov for konventionel energi. Reduktionen i udledningen af CO₂ er den logiske konsekvens, hvis man vil prioritere forsyningssikkerhed på energiområdet. Mere effektiv udnyttelse af elektricitet, som er fremstillet ved hjælp af vandkraftbaserede værker, kombineret med en stærkt voksende vindkraftenergifremstilling gør atomenergi overflødig i scenario B. Det bæredygtige energi-scenario.

Man kan ikke se bort fra de fysiske realiteter ved formuleringen af energipolitikken. En strategi med sigte på at fremtidssikre velfærdssamfundets energiresourcer plus bestræbelserne på at mindske miljøpåvirkningerne og de miljømæssige risici, som er forårsaget af forbruget af fossile energiformer og a-kraft må forankres i sammenhængende og holdbar information om de fysiske og teknologiske handlingsalternativer. Derfor: Hvis man vælger at afvise eller „nedskyde“ den energimæssige strategi, som er skitseret i denne rapport, må man være i stand til at præsentere en anden gennemførlig strategi på energiområdet. En sådan strategi må kunne fremstå som et bedre alternativ, som på en overbevisende måde opfylder de politiske formål på en „omkostningsminimal“ måde. Laden-stå-til-argumentet, som regeringerne typisk vil forfalde til – ikke mindst den danske med transport- og energiminister Flemming Hansen som typisk eksponent – formuleres sædvanligvis på følgende måde: „Det er ikke den

LÆS I BLADET

Bæredygtig energi i Norden <i>Af Leif Kajberg</i>	1
Skandinavisk samarbejde - vilka alternativ finns? <i>Af Tomas Larsson</i>	3
Det er godt at være udenfor EU <i>Samtale med Hjörtur Gudmundsson</i>	5
Program for Nordisk Folkrikssdag /Folkemøde 2006	7
Nordens kulturopgaver i nutiden og ungdommens stilling til dem <i>Foredrag fra 1933 af Anders Vedel. Intr. af Jesper Morville</i>	11
Nordiske noter <i>Jakob Buhl og Leif Kajberg</i> s.	14
Fritt Norden, Norges årsmøde	16

udvikling, vi ønsker, men vi kan ikke mere konkret beskrive hvad der skal til – markedet vil pege på løsningerne.“ Denne argumentation og denne måde at forholde sig til problemerne på repræsenterer ikke en rationel tilgang til de problemer, som trænger sig på, og som skal løses.

I en feature af journalist Anna Sperling i dagbladet „Information“ den 18. april opridses og uddybes Greenpeace-rapportens hovedkonklusioner, og der bringes et interview med Tarjei Haaland fra Nordisk Greenpeace. Haaland er i interviewet bl.a. citeret for følgende udtalelse: „Vi skal tænke på Norden som et fælles energisystem og indse, at der er ting, vi gør bedre sammen end hver for sig.“

Af undersøgelsesrapporten fremgår det, at det vil være muligt at nedbringe brugen af fossile brændstoffer som

Frit NORDEN

Redaktion:

Leif Kajberg (ansvarshavende)
Klirevænget 31, 2880 Bagsværd
Tlf. 44 98 29 32

Leif_Kajberg@hotmail.com
Jesper Morville
JesperMorville@mail.dk
Jakob Buhl
NordenDebat@yahoo.se

Fritt Norden, Norge:
John Dale
j.dale@online.no

Fritt Norden, Sverige:
Jörgen Bengtson
jorgen.bengtson@telia.com
Tomas Larsson
Tomas.u.larsson@telia.com

Abonnement: Dkr. 90,-

Tryk: Toptryk, Gråsten

Fremtid med eller uden radioaktivt affald? Danmark valgte a-kraften fra, men respekteres det valg i dag?

olie og gas med 64 procent, mens kulafbrænding helt kan henvises til historiebøgerne, som journalisten formulerer det. Det vil ifølge udregningerne give en CO₂-besparelse på hele 67 procent inden år 2030. Og alt sammen uden atomkraft. Selvfølgelig er der også de vanlige forbehold og indvendinger fra de etableredes hold, fra „eksperter“ og politikere, men flere udtrykker en positiv holdning til forestillingen om et forstærket nordisk energisamarbejde. Set med nordiske øjne rammer rapportens forfatter, konsulent og energiplanlægger Klaus Illum, hovedet på sømmet med følgende udtalelse: „Vi har i Norden udviklet meget forskellige måder at producere el på og meget forskellige forbrugsmønstre. Der er derfor store både miljømæssige og økonomiske fordele ved at tænke landene som ét fælles system.“

Det må være sød musik i ørerne på dem, som går ind for nordisk samarbejde og helst også et styrket nordisk samarbejde. Greenpeace-rapporten må studeres nærmere i Frit Norden-sammenhænge, og nordiske græsrodsinitiativer, alternativbevægelser, progressive politiske organisationer mv. må gøre deres til at rapporten og dens klare budskaber om et fælles nordisk energimarked og energiudnyttelse i de enkelte lande i Norden tænkt som et fælles nordisk system kommer til politikernes og toneangivende eksper-

ters og opinionsdanners kundskab. Og at disse løbende konfronteres med rapporten og dens analyser og anbefalinger. Som Tarjei Haaland udtrykker det: „Vi må have politikerne på banen igen som garanter for, at markedet bliver en tjener i stedet for en herre.“

Vi har her i april 2006 fået serveret et kraftfuldt ind-spark i debatten om det nordiske samarbejde og dets udvikling og fremtid. Det er vigtige vitaminer til debatten om det nordiske samarbejde og dets værdi og relevans, som sine steder kan virke lidt defensiv eller hensygnende. Et oplagt emne at inddrage i diskussionerne på den kommende nordiske folkerigsdag i Island.

Rapporten kan downloades fra Greenpeace's websted:
www.greenpeace.dk/energiscenarie

Artiklen i „Information“ er tilgængelig på: <http://www.information.dk/InfWebsite/FremvisningPHP/Common/Information.php?pShow=Arkiv/ArkTAVVis.php&pTAVVis=194328>

Ifølge Niels I. Meyer vil Greenpeace publicere en populær pjece på dansk med afsæt i Illums rapport „A Viable Energy Strategy for the Nordic Countries 2006-2030“ (2006).

Skandinaviskt samarbete - vilka alternativ finns?

Af Tomas Larsson

Under senare tid har vi kunnat skönja ett ökat intresse för nordiskt samarbete. Orsakerna till detta är flera men en bidragande orsak är att EU-samarbetet har hamnat i en mer undanskymd roll efter motgångarna i folkomröstningar i Frankrike och Holland våren 2005. Ett alternativt nordiskt samarbete kräver dock flera genomgripande reformer och förslagen hittills har varit splittrade.

Idag finns ett officiellt nordiskt samarbete, men det håller en mycket låg profil sedan flera decennier. Det är till exempel inte möjligt för medborgarna att via fria val få utse sina nordiska politiker. Samtidigt får EU ett allt större inflytande även inom inrikesfrågorna, något som dock få politiker öppet vill erkänna. Givetvis har politikerna för länge sedan insett vart utvecklingen är på väg, och redan september 2004 föreslog en ledande politiker inom Nordiska rådet, Berit Brørby (ordförande i Norges delegation i Nordiska rådet), att rådet helt enkelt borde läggas ner och ersättas av en „nordeuropeisk“ församling där bland annat Tyskland, Ryssland och Polen skulle ingå. Regionen håller med andra ord på att få flera lager av svåröverskådliga, internationella samarbeten. Det börjar bli svårt att se vem som har ansvar för vad, vilket på sikt riskerar att vända utvecklingen åter mot en mer nationell hållning. Å andra sidan visar opinionsundersökningar att skandinaverna är mycket positiva till ett närmare regionalt samarbete, men ännu har inget politiskt parti vågat börja driva frågan.

Gemensamt för de skandinaviska frågorna är att de kräver någon form av regional plattform för att kunna drivas på ett effektivare sätt. Å andra sidan har vi i Skandinavien en så lång erfarenhet av samarbete att vi knappt längre reflekterar över det. Vem tänker ens över att våra

penningsystem i själva verket har sitt ursprung i en gemensam skandinavisk valuta som infördes redan under 1870-talet? *Det nya är att vi i framtiden borde samarbeta inom de områden som inte på ett avgörande sätt påverkar den nationella självbestämmanderätten och där vi alla är vinnare.* En förutsättning för en bättre folklig uppslutning är dock att den nya samarbetsorganisationen har valbara ledamöter.

Idag finns i princip fyra „parallella“ statliga hierarkier i Skandinavien. Varje land har sin egen organisation i form av statliga myndigheter/företag, departement och ytterst en politisk ledning. Ytterst bestämmer väljarna vilken inriktning politiken skall ha genom allmänna val.

Vilka är då de konkreta hoten mot regionen? Ja, det är till stora delar en politisk fråga, men vi borde nog åtminstone kunna ena oss om att globaliseringen är en sådan fråga. Men det finns även flera nyanser hos denna. Betraktar vi skandinaver globaliseringen ur en ljusare synvinkel så ger den en möjlighet att sprida våra värderingar inom t ex områdena jämlikhet och demokrati, men frågan kan lika gärna ses ur ett mörkare perspektiv (hotet från terrorism, massförstörelsevapen, låglönepress, kapitalets lättrorlighet etc). Dessutom är frågan hur mycket som egentligen skiljer sig i grundvärderingarna mellan de fyra länderna. Och om skillnaderna visar sig vara små, vad är då vinsten med att vart och ett av länderna arbetar med i princip samma frågor? Tanken lockande med ett skandinaviskt samarbete inom områden där vi har en likartad syn och förutsättningar.

Till stor del handlar politikernas uppgift om att underhålla en spelplan för samhället. Ur en samhälls-ekonomisk synvinkel är ekonomisk långsiktig stabil utveckling ett av

huvudmålen. Några av förutsättningarna för detta är små valutarisker, små sociala spänningar, hög säkerhet och goda kontakter mellan samhälle och näringsliv.

Frågan är hur väl regionens mål stämmer in i ett EU-perspektiv. Visserligen liknar några av EU:s mål de skandinaviska, men det finns även områden där EU passar mindre bra. Vi glömmer dessutom vilken hög levnadsstandard Skandinavien har ur ett globalt perspektiv, liksom det faktum att vi kan göra oss förstådda med varandra på våra modersmål. Det är också uppenbart att den internationella kriminaliteten har fått sig en rejäl skjuts i åtminstone Sverige på grund av vidöppna gränser.*) Just legitimiteten hos en splittrad Union, som snart har över 600 miljoner invånare och där dess yttre gränser blir allt mer diffusa, är ett växande problem. En annan utmaning är hur dialogen mellan Bryssel och väljarna i ett ständigt växande EU skall kunna förbättras. Idag har varje EU-parlamentsledamot i genomsnitt lite drygt 600 tusen personer att representera, vilket skulle motsvara 8-15 parlamentsledamöter i Stortinget, Folketinget eller Riksdagen...

Vad skulle då ett skandinaviskt alternativ handla om?

Ja, det är uppenbart att känslorna för den egna nationen bland de skandinaviska och anglosaxiska folken är betydligt starkare än nere i Central-europa. Någon generell uppslutning kring överstatlighet går heller knappast att finna. Å andra sidan finns en risk att en allt för stor

*) Dvs. Det er også klart, at den internationale kriminalitet er blevet markant forøget i Sverige, i hvert fald i Sverige, som følge af de vidåbne grænser.
Red.

nationalism riskerar att slå tillbaka mot oss själva. Det finns en hotbild mot vår livsstil från flera håll, såväl inifrån som utifrån. Denna hotbild är dock även en möjlighet för den EU-skeptiska sidan i Skandinavien. *Den EU-skeptiska sidan måste dock komma med fler konkreta förslag i samhällsdebatten, den måste synas mer.*

Ett „skandinaviskt Ting“

En möjlighet vore om vissa områden, som inte på ett avgörande sätt påverkar den nationella självbestämmanderätten, men som innebär avsevärda fördelar, överläts åt ett „skandinaviskt Ting“ med Danmark, Island, Norge och Sverige som medlemmar. Tre huvudmål som de fyra länderna sannolikt skulle kunna ena sig om är en stabil ekonomisk tillväxt, ett „skalskydd“ mot yttre hot och en mer enad stämma i fler utrikespolitiska frågor.

Rent praktiskt uppnås dessa mål bland annat genom upprätthållandet av gemensamma yttre gränser, gemensam penningpolitik (kronvaluta), gemensamt utlandsbistånd samt mer koordinerad forskning och gemensamt utbildningssystem.

Rent organisatoriskt behöver ett skandinaviskt Ting inte behöva bli särskilt omfattande, eftersom huvuddelen av det operativa arbetet skulle ligga kvar inom respektive lands myndigheter. Det handlar ju heller inte om några direkt avgörande, centrala områden inom de fyra nationernas politiska system. Det nya är att beslutsprocessen blir mer samordnad, vilket dock även kräver att det nya Tinget får mandat att stifta lagar. En lämplig storlek på Tinget vore 25 parlamentsledamöter med följande fördelning:

* Danmark	7
* Island	3
* Norge	6
* Sverige	9
Summa	<u>25 ledamöter</u>

Regeringsgruppen i denna församling skulle förfoga över förslagsvis tre departement (där den nya Centralbanken dock bör vara fristående och lyda direkt under Tinget) med följande områden:

- * Gränsbevakning
- * Biståndspolitik
- * Forskning & utbildning

Språket - en del av folksjälen

Vi får emellertid inte glömma att det även finns flera praktiska problem i ett närmare skandinaviskt samarbete. En av de främsta frågorna, som samtidigt är en del av folksjälen, är språket. Faktum är att kunskaperna i skandinaviska språk generellt sett sjunker oroväckande snabbt, främst genom att allt mindre tid ägnas åt detta i skolan.

En av de snabbaste åtgärderna för att stärka den skandinaviska gemenskaps känslan vore en snabb förbättring av språkkunskaperna, främst genom obligatorisk språkundervisning i danska/norska/svenska i grundskolan.

Inom gymnasiet bör även isländskan studeras, och en betydligt större del av kurslitteraturen vid universiteten och högskolorna borde vara på dessa länders språk. Även rörligheten bland studenterna mellan regionens olika högskolor och universitet bör uppmuntras, men den kanske snabbaste effekten skulle erhållas genom ett ökat utbud av skandinaviska TV-kanaler.

Sammanfattningsvis står dagens officiella nordiska samarbete inför ett

vägval. Tunga frågor som industripolitik, territoriellt skydd i fredstid, internationell konfliktmedling, penningpolitik och inte minst svåra fördelningspolitiska frågor skulle kunna bedrivas på ett betydligt effektivare sätt om de skandinaviska länderna samverkade. I skuggan av den numera sparsamma och visionslösa EU-debatten, samt ett allt hårdare tryck från globaliseringen, finns det all anledning att vi åter söker oss till våra brödrafolk!

Tomas Larsson er økonom og debattør.

Tomas Larsson er medlem af Frit Nordens redaktion.

Island er i år vært for NORDISK FOLKEMØDE/ FOLKRIKSDAG, under navnet NORRÆNN ÞJÓÐFUNDUR I den anledning bringer vi her en velkomst fra Ragnar Arnalds, og et interview med Hjörtur J. Gudmundsson

Hjörtur J. Gudmundsson

Det er godt at være udenfor EU

Langt mod nord er der stadig markant skepsis overfor EU. Som eneste parti går den socialdemokratiske alliance ind for medlemskab.

Hjörtur J. Gudmundsson fra den EU-skeptiske islandske organisation *Heimssyn* tror ikke på at Island nogensinde bliver medlem af EU. „Vi har det jo langt bedre udenfor“, er hans spontane svar.

På et møde i Folkebevægelsens mod EU's landskontor i Sigurdsgade kom han nærmere ind på de mange gode grunde til, at der fortsat er markant skepsis overfor EU-medlemskabet. Flere meningsmålinger igennem de seneste år har klarlagt, at det især er tabet af selvstændighed, opgivelse af

Velkommen til Island!

Af Ragnar Arnalds

Heimssyn inviterer nordiske gæster til Nordisk Folkerigesdag i Island 28.- 30. juli i sommer. I Folkerigesdagens program lægger vi vægt på en grundig debat om nordisk samarbejde og Nordens rolle i verden, Vestnordens særstilling udenfor EU, om nordiske visioner for et menneskeligt og bæredygtigt samfund og om et frit Norden mod EU's stormagtsambitioner.

Ved siden af intensiv debat vil vi i Heimssyn stræbe efter at give vore gæster fra det øvrige Norden et indblik i det historiske, kulturelle og vulkaniske Island i nutid og fortid. Det første døgn vil deltagerne overnatte ved søen Thingvallavatn under vulkanen Hengill hvor Islands største termoelektriske kraftværk i Island står i nogle hundrede meters afstand fra hotellet og producerer elektricitet og en stor del af det varme vand, som opvarmer husene i hovedstadsområdet. Den næste dag får deltagerne lejlighed til at gøre sig bekendt med Thingvellir og den store kløft, Almannagjá, hvor Islands fristat og republik blev stiftet i år 930 og Altinget holdt sine møder i en uge hvert sommer i 900 år. Så går rejsen videre til Geysirområdet med de mange springkilder, bl.a. Geysir som giver sit navn til andre springkilder i verden og derefter til den skønne Gullfoss, et af Islands største vandfald. Rejsen om Thingvellir, Geysir og Gullfoss er gratis.

Frit Norden i Danmark, Sverige og Norge har i årevis inviteret til Folkerigesdagen, men nu er det alltså

rettighed til at bestemme over fiskeriet, modvilje mod indblanding i islandsk lovgivning, og modstand mod euroen, der er hovedtemaer for den islandske vælger.

Hjörtur fortæller, at der absolut ikke er udsigt til en islandsk indmeldelse.

Ragnar Arnalds

Heimssyn i samarbejde med Frit Norden.

Heimssyn er en tværpolitisk bevægelse som lægger vægt på Islands selvstændighed i Europasagen og repræsenterer hele det politiske spektrum. Det er let for skandinaver at misforstå navnet „Heimssyn“. Det betyder ikke synet hjem eller hjem. „*Heimur*“ betyder *verden* på islandsk og Heimssyn betyder „*et vidsyn ud i verden*“.

Vi frygter at Islands medlemskab i EU vil isolere os fra en direkte kulturel og økonomisk kontakt med nationer i andre verdenshjørner. Vi tror det er bedst for vor nation at holde fast i sin selvstændighed og suveræne ret til at indgå handels- og fiskeritraktater med nationer som står udenfor EU's toldmure og uden for EU's fejlagtige fiskeripolitik.

Velkommen til Island.

Ud af alle partier er det kun den socialdemokratiske alliance, der går ind for medlemskab, og blandt partiets vælgere er det højst 60-70 procent, der bakker op om partiets linje. Alle andre partier er imod medlemskabet. Hjörtur citerer den nuværende udenrigsminister, David Oddsson, for at have fremført at EU

ville skulle ændre sig fundamentalt, før det ville blive aktuelt overhovedet at overveje islandsk medlemskab.

EØS-aftale

I omkring ti år har Island haft en EØS-aftale, der giver dem adgang til EU's marked, samtidig forpligter den Island til at indføre reguleringer og direktiver der omhandler det indre marked. Dette bliver af ja-siden kritiseret for at være en aftale der forpligter Island politisk uden at give reel indflydelse.

Heimssyn - der kan oversættes med udsyn - har som formål at se andre muligheder for internationalt samarbejde end EU. Her er man ikke bange for dette argument. Hjörtur, der er medlem af Heimssyns ledelse, vurderer det på denne måde:

- Det er til en vis grad rigtigt, at vi er forpligtede til at indarbejde EU-direktiver, som vi ikke har direkte indflydelse på. På den anden side handler det ikke - som ja-siden hævder - om 70 til 90 procent af lovgivningen. En opgørelse foretaget for nyligt af Udenrigsministeriet viser at vi indarbejder mindre end et ud af fem EU-direktiver. De fleste direktiver vi indarbejder handler om rent tekniske standarder. Vi må i den forbindelse ikke glemme at reglerne berører en klart afgrænset del af vores lovgivning. På langt de fleste områder har vi vores suverænit. Vores parlament har ret til at afvise at implementere regler, hvis de mener det skader islandsk interesse.

Han fremfører, at de fleste er tilfredse med den nuværende aftale, der sikrer at Islands varer kan afsættes, uden at Island har de enorme omkostninger der er ved medlemskabet, og hvor landet samtidigt er fri for at være bundet op på et kompliceret og ineffektivt politisk system.

- Vi islændinge er glade for vores uafhængighed, den er grundlaget for at det går så godt som det faktisk gør! , fastslår Hjörtur Gudmundsson.

Island klarer sig godt

Ja-siden hævder at Island skal melde sig ind, fordi landet er for lille til at klare sig udenfor EU, men heller ikke dette argument bider på den islandsk EU-modstander.

- At sige vi er for små til at klare os udenfor er latterligt af flere årsager. For det første er det et standard-argument for ja-siden i mange europæiske lande, det gælder i Danmark, i Norge - ja endda i Storbritannien. Det er et argument der måske lyder overbevisende, men som ikke holder hvis man forholder sig til virkeligheden. Sandheden er at Island, som unægtelig er et lille land, klarer sig glimrende udenfor EU. Hvilket EU-land kan præstere en årlig vækst på fire procent, en arbejdsløshed der er så lav som 2,6 procent, og en tradition for at placere sig blandt de ti øverste, når det gøres op hvilke lande det går bedst for? At sige at det går dårligt uden for EU er ikke et argument der overbeviser islændingene.

Vi foreholder Hjörtur, at den danske ja-side sidste år forsøgte at overbevise os om, at der på Island var stemning for at indlede forhandlinger om optagelse i EU. Han trækker lidt på smilebåndet af påstanden.

- Det er korrekt at der i et par Gallup-målinger foretaget 2004 var klart flertal for at indlede forhandlinger. I augustmålingen var 61 procent for, i marts samme år var tallet 63 procent. Men dette er rent faktisk et markant fald fra marts 2002 hvor en måling viste at 91 procent af islændingene var positive overfor det at indlede forhandling. Fejlen opstår når man tager det som udtryk for opbakning til EU. Det er langt mere udtryk for den islandsk folkesjæl. Mange er lidt usikre på, hvad et medlemskab indeholder: Kan vi bevare kontrollen over havets biologiske ressourcer, hvad med vores ret til at forhandle internationale handelsaftaler, og hvad med vores ret til i øvrigt at føre en selvstændig islandsk politik? Det er væsentlige og komplicerede spørgsmål, og det får mange

islændinge til at være positive overfor forhandlinger. Simpelthen for at få klarhed over, hvilken aftale vi kan få. Når det så er på plads, er vi klar til, som vores norske fætre, at sige nej tak, medlemskab er ikke noget for os.

Mødet slutter med en islandsk opfordring, både til at afvise den kommende forfatning, og til at komme ud af EU. Vi har det glimrende udenfor, og det kunne være rart hvis I også var her! konkluderer Hjörtur Gudmundsson.

Hjörtur Gudmundsson er med i ledelsen af Heimssyn. Denne artikel er klip fra dagbladet Arbejderen 12.02.2005 http://www.arbejderen.dk/index.aspx?F_ID=24387. Interviewet bringes med tilladelse fra Arbejderen.

De næste 4 sider af bladet udgør to eksemplarer af folderen med oplysninger om Nordisk Folkedag/ Folkemøde 2006.

Klip ud og fold
- Den ene er til dig - den anden til at give videre!
På gensyn på Island til sommer.

PRAKTISKE OPLYSNINGER

OVERNATNING

Værelser på Fosshotel Nesbud 28.-29. juli
priser: dobbeltværelse uden bad: DKK 666,00
Dobbeltværelse med bad: DKK 934,00
Enkeltværelse uden bad: DKK 504,00
Enkeltværelse med bad: DKK 733,00

Værelser på Hotel Edda ML Laugarvatn 29.-30
priser: Dobbeltværelse uden bad: DKK 756,00
Enkeltværelse uden bad: DKK 563,00
Enkeltværelse med bad: DKK 832,00.

Alle priser er incl. morgenmad

Man kan forlænge sin overnatning i Laugarvatn til den 31. juli.

I Laugarvatn er der også mulighed for billig overnatning i sovesal, pris ca. 100 dkr og lejrplads for telte, pris ca 50 dkr per person.

Ved videre rejse rundt på Island kan man søge overnatningsmuligheder på:

www.hostel.is og www.hostel.is

TILMELDING

Senest 1. juni til en af følgende kontaktpersoner:
**Husk at angive navn, adresse, overnatnings-
ønsker og evt. e-post adresse.**

Norge: Torbjørn Dahl, tlf. +47-612-61-458,
tordahl@online.no

Sverige: Gunilla Winberg, tlf. +46-88-43416 og
+46-44-69201, gumri@telia.com

Finland: Gerd Söderholm, tlf. +358-9-1484746,
gerdsoderholm@yahoo.com

Danmark: Hanne Kock, tlf. +45-86-147830 og
+45-40-979425, hannekock@post.tele.dk

Island: Heimssyn v/ Ragnar Arnalds tlf. +354-
898-3165, ragnar@xx.is

og Hjörtur Guðmundsson, tlf. +354-866-
7224 og +354-581-4311,

hjortur@heimssyn.is

NORDISK FOLKRIKSDAG/FOLKEMØDE

Formålet med Folkemødet er at udvikle Norden som samfundsmodel og at arbejde for et nordisk ansvar i en verden præget af øget økologisk og social krise

Nordisk Folkriktsdag er en årligt tilbagevendende begivenhed. Den har været afholdt i

Vega (N) 1990
Sogndal (N) 1991
Kungälv (S) 1992
Borholm (DK) 1993,
Houtskär (SF) 1994
Kalmar (S) 1997
Lindsberg (S) 1999
Ydby (DK) 2000
Göteborg (S) 2001
Lillehammer (N) 2003
Grästorps (S) 2004
København (DK) 2005

ARRANGØRER 2006:

Heimssyn (Is)
Fritt Norden (DK)
Fritt Norden (N)
Fritt Norden (S)

NORDISK FOLKEMØDE/FOLKRIKSDAG 2006
STØTTES ØKONOMISK AF

Det Islandske udenrigsministerium og
Fritt Ord, Norge

HOVEDTEMA:
NORDEN
I VERDEN

**NORDISK FOLKEMØDE
/FOLKRIKSDAG
NORRÆNNI ÞJÓÐFUNDUR
I ISLAND
28 - 30 JULI 2006**

HOVEDTEMA:

NORDEN I VERDEN

Program:

FREDAG DEN 28. JULI

Ankomst til Fosshotel Nesbud

19.00 **Velkomst** ved formand for Heimssyn

fhv. finansminister Ragnar Arnalds og
fhv. statsminister Steingrímur Hermannsson

19.20 **ISLANDS, NORGES, FÆRØERNES
OG GRØNLANDS SÆRSTILLING
UDEN FOR EU**

indledning: Maria Walberg (N)
fiskeriminister Einar K. Guðfínsson (Is)
sekretær i Den Nordatlantiske Gruppe i
Folketinget Minninguag Kleist (GL)
? (FO)

21.-22 Forfriskning

LØRDAG DEN 29. JULI

på Fosshotel Nesbud

**NORDISKE VISIONER FOR ET
MENNESKELIGT OG
BÆREDYGTIGT SAMFUND**

9.00 Karin Ulas-Carlsson (S):

**FREDLIG KONFLIKTLÖSNING
I SKOLAN**

Uffe Geertsen (DK):

Paneldiskussion

12.00 SAGAERNES Ø

- DEN KULTURELLE FORTID

Armann Jakósson (Is)

12.30 OR, Reykjavík's Energiværk indbyder
til lunch på hotellet.

13.30 Besøg til Nesjavalla kraftværk.

DET VULKANSKE ISLAND:

anvendelse af underjordisk energi i
husholdning og industri.

14.00 Heimssyn indbyder til en rejse:

DET HISTORISKE ISLAND:

Thingvellir, det gamle parlament,
Geysir og Gullfoss.

ca. 17 Ankomst til Hotel Edda ML
Laugarvatn

17.30-18.30: **Gruppediskussioner**

20.-22: **KULTURAFTEN** herunder:

ISLAND I DAG ved Ragnar Arnalds

SØNDAG DEN 30. JULI

Hotel Edda ML Laugarvatn

10.00 **FOR ET FRIT NORDEN
MOD EUS**

STORMAGTSAMBITIONER

Jörgen Bengtson (S):

John Dale (N):

NORDEN SOM

"GLOBAL VINDERREGION"

Paneldiskussion med deltagere fra alle
de nordiske lande.

12.30 Middagspause

13.00 **FINDES NORDEN I VERDEN?**

fhv. udenrigsminister Laila Freivalds (S)

fhv. MF Frank Dahlgard (DK)

? (N)

15.30-16: **AFSLUTNINGSCEREMONI**
med præsentation af stedet for
Nordisk Folkriktsdag 2007

Der afgår bus fra Laugarvatn til Reykjavík
søndagseftermiddag.

SE OPDATERET PROGRAM FOR

NORDISK FOLKEMØDE 2006

PÅ HJEMMESIDEN:

[HTTP://WWW.FRITNORDEN.DK](http://www.fritnorden.dk)

PRAKTISKE OPLYSNINGER

OVERNATNING

Værelser på Fosshotel Nesbud 28.-29. juli
priser: dobbeltværelse uden bad: DKK 666,00
Dobbeltværelse med bad: DKK 934,00
Enkeltværelse uden bad: DKK 504,00
Enkeltværelse med bad: DKK 733,00

Værelser på Hotel Edda ML Laugarvatn 29.-30
priser: Dobbeltværelse uden bad: DKK 756,00
Enkeltværelse uden bad: DKK 563,00
Enkeltværelse med bad: DKK 832,00.

Alle priser er incl. morgenmad

Man kan forlænge sin overnatning i Laugarvatn til den 31. juli.

I Laugarvatn er der også mulighed for billig overnatning i sovesal, pris ca. 100 dkr og lejrlads for telte, pris ca 50 dkr per person.

Ved videre rejse rundt på Island kan man søge overnatningsmuligheder på:
www.hotel.is og www.hostel.is

TILMELDING

Senest 1. juni til en af følgende kontaktpersoner:
**Husk at angive navn, adresse, overnatnings-
ønsker og evt. e-post adresse.**

Norge: Torbjørn Dahl, tlf. +47-612-61-458,
tordahl@online.no

Sverige: Gunilla Winberg, tlf. +46-88-43416 og
+46-44-69201, gunri@telia.com

Finland: Gerd Söderholm, tlf. +358-9-1484746,
gerdsoderholm@yahoo.com

Danmark: Hanne Kock, tlf. +45-86-147830 og
+45-40-979425, hannekock@post.tele.dk

Island: Heimssyn v/ Ragnar Arnalds tlf. +354-
898-3165, ragnar@xx.is
og Hjörtur Guðmundsson, tlf. +354-866-
7224 og +354-581-4311,
hjortur@heimssyn.is

NORDISK FOLKRIKSDAG/FOLKEMØDE

Formålet med Folkemødet er at udvikle Norden som samfundsmodel og at arbejde for et nordisk ansvar i en verden præget af øget økologisk og social krise

Nordisk Folkrikisdag er en årligt tilbagevendende begivenhed. Den har været afholdt i

Vega (N) 1990
Sogndal (N) 1991
Kungälv (S) 1992
Bornholm (DK) 1993,
Houtskär (SF) 1994
Kalmarsund (S) 1997
Lindsberg (S) 1999
Ydby (DK) 2000
Göteborg (S) 2001
Lillehammer (N) 2003
Grästorps (S) 2004
København (DK) 2005

ARRANGØRER 2006:

Heimssyn (Is)
Fritt Norden (DK)
Fritt Norden (N)
Fritt Norden (S)

NORDISK FOLKEMØDE/FOLKRIKSDAG 2006
STØTTES ØKONOMISK AF

Det Islandske udenrigsministerium og
Fritt Ord, Norge

HOVEDTEMA:
NORDEN
I VERDEN

**NORDISK FOLKEMØDE
/FOLKRIKSDAG
NORRÆNN ÞJÓÐFUNDUR
I ISLAND
28 - 30 JULI 2006**

HOVEDTEMA:

NORDEN I VERDEN

Program:

FREDAG DEN 28. JULI

Ankomst til Fosshotel Nesbud

19.00 **Velkomst** ved formand for Heimssyn

fhv. finansminister Ragnar Arnalds og

fhv. statsminister Steingrímur Hermannsson

19.20 **ISLANDS, NORGES, FÆRØERNES
OG GRØNLANDS SÆRSTILLING
UDEN FOR EU**

indledning: Maria Walberg (N)

fiskeriminister Einar K. Guðfínsson (Is)

sekretær i Den Nordatlantiske Gruppe i

Folketinget Minninguag Kleist (GL)

? (FO)

21.-22 Forfriskning

LØRDAG DEN 29. JULI

på Fosshotel Nesbud

NORDISKE VISIONER FOR ET MENNESKELIGT OG BÆREDYGTIGT SAMFUND

9.00 Karin Ulas-Carlsson (S):

FREDLIG KONFLIKTLÖSNING

I SKOLAN

Uffe Geertsen (DK):

Paneldiskussion

12.00 SAGAERNES Ø

- DEN KULTURELLE FORTID

Armann Jakobsson (Is)

12.30 OR, Reykjavík's Energiværk indbyder

til lunch på hotellet.

13.30 Besøg til Nesjavalla kraftværk.

DET VULKANSKE ISLAND:

anvendelse af underjordisk energi i
husholdning og industri.

14.00 Heimssyn indbyder til en rejse:

DET HISTORISKE ISLAND:

Thingvellir, det gamle parlament,

Geysir og Gullfoss.

ca. 17 Ankomst til Hotel Edda ML

Laugarvatn

17.30-18.30: **Gruppediskussioner**

20.-22: **KULTURAFTEN** herunder:

ISLAND I DAG ved Ragnar Arnalds

SØNDAG DEN 30. JULI

Hotel Edda ML Laugarvatn

10.00 **FOR ET FRIT NORDEN**

MOD EUS

STORMAGTSAMBITIONER

Jörgen Bengtson (S):

John Dale (N):

NORDEN SOM

”GLOBAL VINDERREGION”

Paneldiskussion med deltagere fra alle
de nordiske lande.

12.30 Middagspause

13.00 **FINDES NORDEN I VERDEN?**

fhv. udenrigsminister Laila Freivalds (S)

fhv. MF Frank Dahlgaard (DK)

? (N)

15.30-16: **AFSLUTNINGSCEREMONI**

med presentation af stedet for

Nordisk Folkrikssdag 2007

Der afgår bus fra Laugarvatn til Reykjavik
søndagseftermiddag.

Nordens kulturopgaver i nutiden og ungdommens stilling til dem

Et foredrag af højskoleforstander Anders Vedel

Redaktionens indledning:

Når man er aktiv deltager i tidens politiske debatter, er der en overhængende risiko for, at man med jævne mellemrum kan miste overblikket. Derfor er det nødvendigt af og til at hæve sig op over det dagsaktuelle og få trukket nogle store linier op: hvad er det egentlig, vi kæmper for? Højskoleforstander Anders Vedels datter, fru Ellen Vedel Johansen, har stillet den nedenstående tekst til rådighed for Frit Norden. Det er et foredrag, hendes far holdt ved De danske Ungdomsforeningers årsmøde i Staby den 22. juli 1933. Foredraget, der tryktes i Skive Folkeblad dagen efter, er netop en tekst, der på fornemste vis giver et bud på, hvilke standarder det nordiske frihedssyn står for og forpligter os på. Foredraget blev holdt kun 7 måneder efter Hitlers magtovertagelse i Tyskland. Det viser, hvor hurtigt de, der havde evne og vilje til at bruge deres øjne, var klar over, hvad nazismen gik ud på. Vi kan selvsagt ikke sammenligne vores situation i dag med situationen i 1933. Men, de kvaliteter i det nordiske, som Frit Norden kæmper for, er de samme, der så fornemt trækkes op i Anders Vedels ord. Og hans tale kan ikke kun give os i dag inspiration til at kæmpe for det nære og fælles imod de politiske kræfter, der udefra trækker i en anden retning. De kan også inspirere, ja forpligte os til at se kritisk på de intolerante og antihumanistiske tendenser i det danske samfund, der er i ligeså grel modstrid med de nordiske idealer, Vedel fremholder, som noget centralistisk supermagtsprojekt. I Frit Nordens redaktion er vi glade for med Anders Vedels artikel atter at knytte an til det bedste i den tradition, Frit Norden selv kommer af.

Højskolemanden
Anders Vedel
levede
1879-1939.

Ellen Vedel Johansen fortæller om sin far:

Anders Vedel var fra 1925 til sin død i 1939 forstander for Krabbesholm Højskole i Jylland. Side om side med sit arbejde i højskolen virkede han flittigt som foredragsholder på møder rundt omkring i landet, f.eks. er det her trykt holdt over 15 steder, såvel i Jylland som på øerne i efteråret 1933 og foråret 1934. Af uddannelse var Anders Vedel teolog, men valgte tidligt at bruge sine evner i højskolens tjeneste. Medvirkende til valget var også hans store interesse for og grundige kendskab til Grundtvigs ideer om og syn på (ud)dannelse og opdragelse som nødvendige forudsætninger for et godt folkestyre. Blandt de mænd i højskolen, der i årene efter den store verdenskrise med uro var vidner til diktaturets fremmarch, var Vedel en af de første, om ikke den første der tog initiativ til afholdelsen af et møde i Fyns Forsamlingshus i april 1934, hvor repræsentanter for den danske højskole, sammen med en fra Sverige og en fra Norge advarede imod den fare der truede også Danmark, og som opfordrede deres landsmænd til værn og håndhævelse af de nordiske retsprincipper og frihedsideal. Her følger Anders Vedels tekst.

Jesper Morville

Nordens kulturopgaver

Nordens kulturopgaver - som man har bedt mig tale om - er et stort og alt for omfattende emne, men stærkt og afgørende begrænset af tilføjelsen „i nutiden“. Thi nutiden er så stærkt præget af begivenhederne i landene omkring os, så vi nødes til at se kulturopgaverne i lyset af dem. Og det, der her just i øjeblikket gør stærkest indtryk på os, er diktaturets stærke fremtrængen, først østen og siden sønden for os, rykkende helt op til vor søndre dør. En af diktaturets væsentligste ejendommeligheder har jo været den, at ligheden for loven er afbrudt. Der gøres forskel på statsborgere efter regler, vi vægrer os ved at anerkende, enten så forskellen som et sted begrundes i formuen og virksomheden, eller i den politiske anskuelse, eller som i Tyskland i racen foruden i visse politiske ansuelser. Hermed følger nemlig også, at de frie rettigheder, vi regner med, at en borger, der lever lovtro, må have som borger, ikke mere er i kraft. Vi ser det i øjeblikket stærkest i Tyskland. Forsamlings- og foreningsfriheden eksisterer ikke mere. Husundersøgelser kan gå for sig næsten ubegrænset. Formuer, indtægter, pensioner kan beslaglægges. Domstolens uafhængighed kan man ikke regne med. Brevhemmeligheden er ophævet. Pressefriheden er helt forsvundet. Ytringsfriheden på taler- og prædikestole er afgørende begrænset, ja også i private samtaler. Folk forfølges i deres næringsvej, afsættes fra deres embeder og bestillinger i massevis af racemæssige eller andre grunde. Et hemmeligt politi gør mulighederne af at værges sig mod anklager og forfølgelser fuldkommen vilkårlig eller helt umulig. Kort sagt, alt det vi kan samle under navnet borgerfrihed er tilintetgjort.

Friheder krænkes

Det er ikke blot eller særlig hvad vi i almindelighed kalder den politiske frihed, valgetten osv., der er krænket.

Det er samvittighedens frihed, den personlige frihed, erhvervsfriheden, der er gået under, uden udsigt til under det nuværende styre at komme tilbage igen. At dette er sket i Tyskland rører os særlig stærkt. I Rusland eller i Italien gjaldt disse rettigheder i forvejen til dels ikke eller ikke fuldt ud; men Tyskland var en retsstat; var loven end ikke fuldkommen, den gjaldt; man kunne tilkæmpe sig sin ret under den, som sønderjyderne så ofte prøvede det under fremmedherredømmet. Og det rører os, fordi vi hører om og oplever, hvordan denne retsløshed virker og ødelægger den ene menneskeskæbne efter den anden. Landflygtige strømmer de ud af landet, og søger ly, også hos os. Vi føler os kastet tilbage fra vores almindelige opbygningsarbejde til spørgsmålet om selve vort borgerlige fælleslivs grundbetingelser. Det er som efter frosten om vinteren, når flasteret, vej bunden, slår op, og man kan frygte at synke helt til bunds i uføret. På frimandsretten, borgerretten, hviler hele vort liv, enkeltmandens som fællesskabets. Og denne frihed har altid været Nordens mænd særlig kær, ja vi har regnet den som vort adelsmærke, så dens udformning i den nyere tid kun var en udbygning af gammel vilje til frihed.

Frihedstrangen historisk set

Det er ikke alene i det 19. århundrede vi har sunget „Høje Nord, friheds hjem“, eller „Tak din Gud for gode kår, freds og friheds ælde“. Hele vor sagatid er gennemlyst af denne frihedstrang. Men lad mig nævne et par middelalderlige udtryk for den. Det var i det 15. århundrede, biskop Thomas af Strængnæs forfattede det digt til friheden, vi endnu synger, og som begynder:

*„Frihed er det bedste guld,
som sol bestråler over muld,
lad den dit smykke være;
Ja dersom du dig selv har kær,
da hold den mer end livet værd,*

thi frihed følger ære.“

Og hundrede år før lød i Danmark de kendte ord, som folkevisen fra de samme dage udtrykker gennem Niels Ebbesens ord til grev Gert, da denne vil benægte den frie mands ret til at have sin vilje såvel som magthaverne:

*„Det er så sæd i Danmark,
har været fra gamle dage,
når en mand ikke længe tjene vil,
så må han orlov tage.“*

*Der er ingen tilsammen viet
uden munken og hans kappe,
hovmand rider og hovmand bier,
når han kan tjene til takke.“*

Vi kan jo nok forstå det fristende, der kan være ved i en ond tid, da mange lider hårdhed, at gribe til de mere eller mindre militærprægede organisationers magt og søge at slå sig til rette, gøre sit parti til retten og modparten til uretten, som man, når man får retten, kan fratage hvad man vil efter for godt-befindende, fordi han har ingen ret. Men når vi ser virkningerne af, at en sådan griben til magten sejrer, da viger vi forfærdede tilbage. Thi da sidder retten i spydstagen; kun de beholder frihed, som står i den sejrrige flok, og selv de kun så længe, de synger flokkens viser.

Frimandsretten

Men dette viser os da tillige, hvad der i sig selv ligger i friheden: ikke alene min, men andre mænds, ja alle mænds ret. Friheden kræver hensyntagen. Lader jeg det gå ud over andres frihed, da mister jeg min egen. Frimandsretten kalder på karakteren; den kan ikke bestå uden den enkeltes moralske selvbeherskelse, skabt såvel gennem opdragelsen som gennem loven. Nu ser vi, hvorledes omrustelserne i samfundene bringer frimandsretten i fare og sætter den ud af kraft i land efter land. Og vi kan vel dertil føje, at de nye måder, hvorpå livet former sig, bringer os i mange nye, uventede forhold,

hvor frimandsretten kæmper for at finde sin ytringsform. Det gælder f.eks. færdselen ad vore landeveje med de nye befordringsmidler, det gælder det nye badeliv langs strandene, det gælder organisationslivet med dets fordringer på fordringer på medlemmerne. Den levende offentlige og private drøftelse, der foregår på disse og andre områder, er et udtryk for folkets trang til at finde frem til den gensidige hensyntagen til hver mands ret, som gør, at den ikke krænkes, og som betinger, at friheden ikke mistes. Her - i bevarelsen og hævdelsen af frimandsretten - ligger da den første kulturopgave, nutiden byder Nordens folk. Men vil man så spørge, hvad grunden er til, at frimandsretten, som vi har set det, er gået tabt i land efter land og da særligt i Tyskland, da skal svaret, man får, sikkert blive det, at de forskellige folkeklasser misbrugte deres frihed, de gik langt over stregen, og så måtte det ende med, at en af parterne tog magten i sin egen hånd og bragte ro.

Men hvoraf kom så misbrugene, just i vore dage. Årsagerne er som altid flere, men mon nogen kan nævnes tilnærmelsesvis så stor som den ufrivillige lediggang, arbejdsløsheden, nøden! Når den griber om sig, som den har gjort, da savnes det, der er og bliver den bedste, ja uundværlige regulator for alle de vagabonderende tilbøjeligheder i menneskesindet: arbejdet. Altså: bag frimandsretten eller rettere som et væsentligt led af den ligger retten til arbejde. Skal frimandsretten bestå, da må adgangen til at arbejde sikres for den store mængde. I den svenske biskops frihedssang lyder et af versene:

*„Frihed er en stad så skøn,
hvor enigheden bor i løn,
og nabo smukt sig føjer;
hvor så man skatter egen arv,
at alle ser på næstens tarv,
og ingen retten bøjer.“*

Arbejdsløshedens drage

Det er en kulturtilstand, der er skildret, skabt på frimandsrettens grund, betinget ikke mindst af, at egen arv og næstens tarv rimer på hinanden; det siger det samme som, at der går folk ikke arbejdsløse - en kulturtilstand, som vi i vore dage ikke kan rose os af, selvom vi endnu ønsker at kalde Norden friheds hjem. Tænker vi os samfundsforhold frem i tiden, hvor det, vi nu ser som krise, bliver varigt, så de unges udsigter til arbejde ikke er bedre end i dag, men når de ved udgangen af skolen skal svare på hvad de så vil være, med et bittert smil om munden kan sige „til at spadserer på landevejene“, da vil der ske et brud i folkekaraktæren, som vil bringe alt det fælleshensyn, hvoraf frimandsretten er afhængig, i alvorlig fare, og dermed frimandsretten selv.

Med andre ord: skal vi undgå de folkestorme, der raser ved vor søndre dør, da er det ikke nok, at vi står fast i vor nordiske frimandsfølelse, vi må også overvinde den arbejdsløshedens drage, der udsuger folkets livskraft. Og det er da den anden store kulturopgave, nutiden byder Nordens folk. I kaldelsen til begge disse opgaver står vi på fælles nordisk grund.

Naturligvis kan det siges, at hvad her er peget på med frimandsretten og arbejdsretten kun er forudsætninger for det egentlige kulturarbejde, men det må så tilføjes: uundværlige forudsætninger i lande, hvor kulturen ikke skal gælde et fåtal, men folket.

De nordiske folks samhørighed

Vender vi os så til det egentlige kulturarbejde, og atter med nordisk indstilling, da kan vi, og ikke mindst, når vi skal tage ungdommens stilling med i betragtningen, begynde med de udtalelser, der faldt fra repræsentanterne for de nordiske frændefolk ved ungdomsstævnet ved Dybbøl den 11. juni. De pegede på, at vor sydgrænse ikke alene var Danmarks, men hele Nordens, og de talte stærkt og varmt for den fællesnordiske kulturkreds, for den åndelige forbindelse mellem Nordens folk. Øjeblikket, som har kastet os tilbage til det, der synes os umisteligt som frie nordiske mænd, må også blive en besindelse på, hvad vi ejer i vor nordiske samhørighed. Vor selvbevidsthed bliver da

genopdagelse af, hvad vore frændefolk har at give og giver os. Ser vi os om efter, hvad vi nordisk har fået af gaver, da kommer vi vel først til at tænke på den gam-melnordiske folkepoesi, som den ytrer sig i heltedigtningen, i sagaerne, i kongekrønikerne og ikke mindst i folkeviserne. Vi vil i vore dage lægge dertil, hvad vi ejer i den folkelige musik, hvor Norge og Sverige i visse måder er foran, men vi forsøger at vinde med både som tagere og som givere. Ja, her er alt for meget at nævne.

Lad mig prøve at samle noget af det under enkelte navne fra de sidste slægtled. Jeg tænker på Selma Lagerlöf med hendes dybe sans for det enkelte menneskes ejendommelighed, dets trang og ret til at leve sit liv derefter. Jeg tænker på hendes syn for slægtssammenhængen, som vi ser den i Ingmarætten og andetsteds, og ikke mindst på hendes syn for hvad det enkelte menneske vejer i kraft af sin karakter, sin varme, sin kærlighed. Ingmar Ingmarsson og tøsen fra Stormyret er enkelte slående vidnesbyrd derom. Og jeg tænker på alt, hvad Bjørnstjerne Bjørnsson har sunget om hjemmet. Hos os er det hjemmet, der præger livet og lykken. Hvor går det ikke som en strøm gennem hans digtning, og i enkelte ytringer som:

*„Ja, vi elsker dette landet,
med de tusind hjem“*

*„og mange tusind hjem det var,
som landet frelst fra slaget bar.“*

Og jeg tænker på Grundtvigs tro til folket, det danske folk, Nordens folk og til det folkelige fællesskab. Hans kalden på dådsraften hos ungdommen og manddommen; hans syn på friheden som den uundværlige betingelse for åndeligt livsrøre, for udførelsen af livets, lysets og kærlighedens kræfter i den enkelte som i folkelivet.

Men lever nordiske mennesker i, hvad deres førere har peget på som deres ejendommelighed, da vil det også opdages, at der er noget om, hvad Grundtvig sagde, da han kaldte Norden for „fredens fristed på jorden“, eller Jonas Lie, når han kaldte Norden „den stille verdensmagt for hjertets sag på jorden“. Atter og atter har uden-landske statsmænd i de

internationale forsamlinger sat pris på det freds- og forståelseskrav, der lød fra talsmændene heroppe fra, og atter og atter har vores nordiske statsmænd derude lært at finde hinanden i fælles arbejde for fred og frihed. Af detindre kultur-arbejde vokser en verdensopgave op.

Udfordringen til ungdommen

Men hvordan skal ungdommen stille sig til alt det, jeg her har nævnt? Før ville man vel have sagt: den skal leve sig ind i det, søge at forstå og tilegne sig det. Men nu må det siges noget stærkere. Den skal gøre alvor af det. Tiden er ikke til snakken frem og tilbage. Den kræver, at vi ved, hvad vi vil og ruster os til udførelsen. Den sønderjyske ungdom er ved at blive klar over det, ser vi af de store stævner i Åbenrå, Tønder og Dybbøl. Men ungdommen skal tage det op i sin egen forståelse, mindede Ernst Christensen, Asserballe, om ved et møde på Krabbesholm Højskole forleden. Men han sagde også, at nu gjaldt det om at danne bolværk mod den fremmede kultur, der sydfra søger at overvælde os. Og han udtrykte håbet om, at Norden kunne blive det frie, lyse vartegn i en herskesyg og indbyrdes stridende verden.

Mange ser med en vis misundelse på, hvad en uniformeret og militariseret organisation ikke mindst af unge mennesker har kunnet stille på benene i en hast. Dog, det er kommet så hastigt op, at vi vil tvivle på holdbarheden. Der skal bygges i ro, for der skal lægges en god grund. Der skal bygges bredt, for der skal bygges i fællesskab. Stærke organisationer alene gør det ikke ud. Det, der har bærekraft i Norden, det er hjertelaget, det er hjemmene, det er det fælles folkeliv. Vi har nordisk grund at bygge på. Lad os bygge i tro på vor sag, lad os bygge i alvor.

Først bragt i Skive Folkeblad juli 1933.

Bearbejdelse og klargøring af manuskript: Jesper Morville.

Nordiske noter

Ved Jakob Buhl og Leif Kajberg

Danmarks geniale kolonipolitikk

I en kronik i Politiken lørdag den 8. april langes der voldsomt ud efter den danske regering. Kronikken er af Høgni Hoydal, medlem af Lagtinget for Tjóðveldisflokkurin, folketingsmedlem og koordinator for Den Nordatlantiske Gruppe i Folketinget. Han lægger ude med denne konstatering: „I udenrigspolitisk regi har Danmark haft et engageret og aktivistisk image, men når det gælder forholdet til Færøerne og Grønland, fastholder Danmark en gammelkolonialistisk og nationalistisk politik.“ „Den nationalistiske selvforståelse i det danske politiske system, er den største barriere for en moderne selvstændighedsudvikling for landene i Nordatlanten,“ hedder det videre.

Slutreplikken lyder:

„Verden er i forandring. Nye demokratier tager form. Nye forpligtende, internationale samarbejdsformer opstår. Uden et direkte og forpligtende internationalt samarbejde risikerer lande og folk at falde bagud i udviklingen – både økonomisk, socialt, demokratisk og kulturelt. Danmark har internationalt stået som frontkæmper for disse værdier og rettighe-der. Det burde også ske i relationerne mellem Danmark, Færøerne og Grønland. Dét, vi helt konkret har brug for, er en folkeretlig aftale, hvor Færøerne og Danmark kan lave sine egne aftaler ude i verdens mangfoldige og komplekse samarbejdsformer. Den enkle model, der ville stille Danmark, Færøerne og Grønland frit til at vælge sine egne veje i fremtidens udvikling, er selvfølgelig at anerkende det færøske og det grønlandske folk som ligeværdige aktører i den internationale verden og at støtte vores selvstændighedsønsker – uden økonomiske trusler og juridiske blokeringer. Men i stedet for at lade Færøerne og Grønland udvikle sig og vokse som

blomster i verdens mangfoldige have, befinder vi os stadigvæk som grene på et dansk egetræ.“

Kilde: Kronikkens tekst kan i sin fulde version læses på <http://www.tjodveldi.fo/default.asp?-show=page&id=3820> lk

Færøerne i EFTA?

Bak lukkede dører i Brussel gennemfører Færøerne sonderinger med Efta, med henblik på å bli med i denne frihandelsorganisasjonen. En avgjørelse om å søke, vil trolig bli tatt av Lagtinget i Tórshavn denne måneden.

– Jeg ser Efta-medlemskap som meget realistisk og fornuftig, sier den færøyske lagmann (stats- og utenriksminister) Jóannes Eidesgaard til Nationen. EU-medlemskap er han og nesten hele det færøyske Lagtinget imot.

– Jeg personlig og mange med meg er kommet til den konklusjonen at Færøylene bør finne seg en plass i Europa. En stor del av de europeiske landene samarbeider, 25 i EU og fire land i Efta. Så har vi lille Færøylene isolert her i Nord-Atlanteren, sier Eidesgaard.

Vanskelig fiskeripolitikk

– Spørsmålet er selvfølgelig EU eller Efta. Når det gjelder EU, har vi samme problem som Norge og Island, EUs felles fiskeripolitikk. I Lagtinget vil jeg gjette at 80-90 prosent er imot EU-medlemskap bare på grunn av fiskeripolitikken, sier han.

– Fordelen med Efta-medlemskap er at det der ikke er krav om felles fiskeripolitikk. Det vil gi oss adgang til 20 frihandelsavtaler, og muligheten for å komme inn i et miljø som er meget nødvendig for færøysk utenrikspolitikk. Vi kommer i et selskap der våre nærmeste konkurrenter Island og Norge er med. Og vi får adgang til en administrasjon som kan være nyttig også i forhold til EU, sier lagmannen.

Færøylene har en egen status under Danmark, men er ikke medlem av EU. Går landet inn i Efta, vil det bli den første utvidelsen av Efta siden Liechtenstein kom til i 1991.

Lagmannens kontor har allerede vært i kontakt med Efta-sekretariatet i Brussel, som igjen har orientert Norge og de tre andre nåværende medlemslandene om den uformelle prosessen som er i gang.

Nationen har ikke lyktes å få en kommentar fra utenriksminister Jonas Gahr Støre om hans syn på færøysk Efta-tilslutning.

Kilde: <http://www.nationen.no/nyheter/article2037719.ece>

„Slaget om Nordiska rådet“ - en debatt ordnaded av Föreningen Norden i Stockholm

Nordiska rådets existens har ifrågasatts i Sveriges riksdag genom olika motioner från moderater och folkpartister. Föreningen Norden i Stockholm ordnade på torsdagskvällen en debatt kallad „Slaget om Nordiska rådet“

Tomas Högström, första namn under moderata motionen „Reformerat Nordiskt samarbete“ vill lägga ner Nordiska rådets arbete som det ser ut idag.

- Ska det Nordiska samarbetet kunna utvecklas måste samarbetsformerna och organisationen ändras. Jag vill inte ta bort nordiskt samarbete men byta former för det och utveckla det. I mitt nya nordiska samarbete skall frågorna diskuteras i de nordiska parlamenten och i ett nytt samarbete mellan utskotten i de olika nordiska länderna. Idag låser Nordiska rådet in sig i stängda sammanträdesrum och vi måste inse att världen förändrats och

då måste också det nordiska samarbetet förändras, tyckte Tomas Högström.

Gabriel Romanus från Mittengruppen i Nordiska rådet försvarade Nordiska rådets existens.

- Majoriteten i folkpartiet vill ha kvar Nordiska rådet. Nordiska rådet har varit bättre än svenska riksdagen på att anpassa sig till förändringar i yttrevärlden och bra nätverk kan byggas via Nordiska rådet. Vi skall ska åta oss ett ansvar för att ordna konferenser och bjuda in de olika nationella utskotten, menade Romanus.

- Ju mer EU, ju mer globala vi blir desto mer behövs Nordiska rådet, tyckte Sinikka Bohlin, socialdemokrat i Nordiska rådet. Vi låser inte in oss utan har öppna möten och seminarier. Det finns ingen motsättning mellan EU och nordiska frågor.

Anna-Maija Martinen, kulturråd från Finlands ambassad som också jobbat i Nordiska rådet menade att slutet av 80-talet var den sista guld-åldern för det nordiska samarbetet. Då bildades de kulturinstitutioner som nu läggs ner i den nya kultur-reformen. Hon menade att det finns en gemensam åsikt om att det nordiska samarbetet bör förnyas men att frågan handlar om huruvida huset ska målas om eller om det ska brännas ned.

Kontaktperson: Karin Arvidsson
kaa@norden.org

+45 21717145

Kilde: Nordiske nyheder, <http://www.norden.org/webb/news/news.asp?id=6119>

Forløbet omkring REACH. Nordiske miljøkrav trives bedst uden for EU

Danmarks og Sveriges miljøministre stemte i december for EUs nye kemikaliereform REACH trods det, at både Connie Hedegaard og hendes svenske kollega tidligere har givet udtryk for at ville stå imod den kraftige lobbyisme fra industrien. Men de to nordiske miljøministre buldrede med tomme tønder. De er ikke alene flovt, men også direkte til skade for sundheden og miljøet. Allerede ved EU-parlamentets afstemning den 17. november blev reformen kraftigt udvandet efter pres fra kemikalieindustriens lobbyister. Siden da er presset fortsat i forhold EUs miljøministre, som altså gav efter og tillod udvandinger. Desuden ignorerede ministrene, at EU-parlamentet dog havde vedtaget af en generel ansvarsforpligtelse for industrien i de tilfælde, hvor kemikalier viser sig skadelige, og talrige stoffer får mindsket REACH-kravene til deres data. Den danske regering og minister for miljø - og tragikomisk nok også for nordiske samarbejde - og den svenske regering er dermed blevet medansvarlige for en reform, som kan forringe miljøet ved bl.a. at true det danske forbud mod en række kemiske forbindelser med kviksølv, bly og kadmium. Man tillader blandt andet brug af kræftfremkaldende, forplantnings- og hormonskadende stoffer, selv når der findes sikrere alternativer. Stofferne skal blot være „tilstrækkeligt kontrollerede“, som det hedder, og der er ingen tidsfrist. Det er helt indlysende en ordlyd og et grundlag, der er alt for vagt, når der rent faktisk findes mindre farlige stoffer. Sverige og Danmark har opgivet kampen og skuffet især miljø- og

forbrugerorganisationerne rundt om i Europa. Det er flovt, at vore regeringer nu er medansvarlig for, at kemikalieindustriens interesser fortsat går forud for hensynet til sundheden og miljøet. Forløbet omkring vedtagelsen af REACH-reformen illustrerer flere forhold (som jo desværre er de fleste alt for bekendte):

På trods af flertal eller som i dette tilfælde i Danmark total enighed i de nationale parlamenter, vægter hensynet til Det Indre Markeds forskruede junglelovs fortolkning af frihed med fælles regler efter mindste fællesnævner tungere både end hensynet til det nationale demokrati og friheden til at være fri for dokumenterede særdeles sundhedsskadelige stoffer. I modsætning til (forestillingen om vore) velfungerende nordiske demokratier kan ministre, når det gælder EU-lovgivning slippe af sted med at love at ville afvise et konkret forslag og så vende på en tallerken – gentagne gange. Danmark og Sveriges medlemskab af Den Europæiske Union gør langt fra unionen mere „nordisk“, sådan som mange EU-tilhængere påstår – tvært imod opdager man hurtigt, at unionen gør vore lande så unordiske, at der efterhånden kun er en skal af ren retorik tilbage. Når den danske regering og svenske regering svigter, kan vi igen, igen og igen - og også her - opservere fordelene ved at være et selvstændigt nordisk land med mulighed for at gå egne veje. Således har den nye norske regering bedyret fortsat kamp for miljøet og varsler undtagelser fra REACH, så reformen ikke svækker miljøbeskyttelsen i Norge. Der er ingen tvivl om, at de traditionelle sunde, nordiske miljøværdier trives bedst uden for EU.

Eftersendes ikke ved vedvarende
adresseændring, men tilbagesendes med
oplysning om ny adresse

Frit Norden
co. Lerstrup
J. P. E. Hartmanns Allé 2-B
2500 Valby

Post kunde nr. 150011206

NORDISK FOLKEMØDE/ FOLKRIKSDAG NORRÆNN ÞJÓÐFUNDUR

I ISLAND

28 - 30 JULI 2006

LÆS PROGRAMMET I BLADET

ELLER PÅ WWW.FRITNORDEN.DK

Årsmøde i Fritt Norden - Norge

Fritt Norden - Norge holdt sitt årsmøde lørdag 11. februar - 2006 i Nei til EUs lokaler i Oslo. Det var et godt oppmøte med gjester fra både Fritt Norden i Danmark og Sverige.

Generalsekretær *Per Ritzler* i Foreningen Norden holdt en spennende innledning om nordisk samarbeid og årsmøtet kvitterte med et ønske om økt samarbeid med Foreningen Norden.

Følgende styre ble valgt:

Torbjørn Dahl ble gjenvalgt som leder. *John Dale, Kåre André Nilsen* og *Marianne Westby* ble gjenvalgt som styremedlemmer og *Svein Lanser* ble valgt inn som nytt styremedlem. *Odd Sverre Knutsen, Ole Wiig, Trude Thomassen, og Trine Skei Grande* ble gjenvalgt som varamedlemmer. *Johan Ludvig Njaastad* og *Jon Arnt Haarberg* ble valgt inn som nye varamedlemmer.

Johan Ludvig Njaastad døde dessverre 16. februar. Styret var tilstede og overbrakte blomster ved bisettelsen.

Som en del av arbeidsplanen for Fritt Norden - Norge vedtok årsmøtet følgende:

1. Fritt Norden - Norge skal aktualisere det nordiske samarbeidet i diskusjonen om forholdet mellom Norge og EU. Fordi samarbeidet framstår som et vellykket eksempel på hva som kan oppnås i et mellomstatlig, internasjonalt samkvem, ønsker Fritt Norden -Norge å løfte det fram som en modell i norsk, nordisk og europeisk debatt om alternativer til EU.
2. Fritt Norden – Norge vil i tråd med pkt. 1 særlig framheve den nordiske samarbeidsmodellen i demokratidebatten. Dette gjøres ved å synliggjøre de beslutningsprosesser som er praktisert i en årrekke med stor framgang, og som er formalisert i Helsingforstraktaten av 1962.
3. Fritt Norden – Norge vil vedr. pkt 1 og 2 drive opplysningsarbeid, og også søke om nordiske prosjektmidler for å virkeliggjøre dette.
4. Fritt Norden – Norge ønsker at samarbeidet i Europa skjer på basis av respekt for nasjonalstatenes og regionenes vitale behov. Fritt Norden- Norge vil derfor samarbeide med organisasjoner i Europa som vil tilbakeføre makt fra EU- organene i Brussel til de folkevalgte forsamlingene i medlemslandene.

For Fritt Norden-Norge, Torbjørn Dahl

STØT FRIT NORDEN

i arbeidet for folkestyre og et frit internasjonalt samarbeide med utgangspunkt i nordisk menneskesyn og fællesskap. Foreningen er tværpolitisk og uafhængig af andre organisationer.
Bliv medlem eller abonnent.

Nærmere oplysninger hos
landssekretær

Hanne Kock
Ryslingevej 24
DK-8270 Højbjerg
hannekock@post.tele.dk

Eller hos formændene:

Fritt Norden, Danmark:
Jesper Morville
Christianshvilevej 3, 1. sal
DK-2920 Charlottenlund
tlf. +45 39 63 35 37
JesperMorville@mail.dk

Fritt Norden, Norge:

Torbjørn Dahl
Hunderfossvn. 24
N-2625 Fåberg, Norge
tordahl@online.no

Fritt Norden, Sverige:

Bolof Stridbeck,
Majorsgatan 8
S-413 08 Göteborg
bolof@www.phil.gu.se
eller
Jörgen Bengtson
Fornstigen 25
S-825 96 Enånger
jorgen.bengtson@telia.com

Eller besøg vores hjemmeside:

<http://www.fritnorden.dk>